

กรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่ อำเภอปากท่า ปี ๒๕๖๙

สำนักงานเกษตรอำเภอปากท่า
จังหวัดอุตรดิตถ์

คำนำ

กรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่ระดับอำเภอ/ตำบล เป็นกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาการเกษตรที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างสำนักงานเกษตรอำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม ใช้พื้นที่เป็นฐาน และให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา มุ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคการเกษตรและชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อความมั่นคงและยั่งยืน

สำนักงานเกษตรอำเภอปากท่า ได้ดำเนินการจัดทำกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่ดังกล่าว โดยใช้กระบวนการจัดเวทีชุมชนในการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ศักยภาพ ปัญหา และความต้องการของเกษตรกรและชุมชน เพื่อนำไปกำหนดทิศทางและแนวทางการพัฒนาการเกษตรให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำแผนพัฒนาตำบล รวมถึงเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดแบบบูรณาการต่อไป

สำนักงานเกษตรอำเภอปากท่า ขอขอบคุณหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่อำเภอปากท่าทั้ง ๔ ตำบล ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี จนทำให้การจัดทำกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเกษตรและคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในพื้นที่อย่างยั่งยืน

สำนักงานเกษตรอำเภอปากท่า
กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป	๑
<u>ข้อมูลด้านกายภาพ</u>	
๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง	๑
๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่	๑
๑.๒ อาณาเขต	๑
๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง	๒
๒. ลักษณะภูมิประเทศ	๓
๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม	๓
๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน	๔
๒.๓ กลุ่มชุดดิน	๔
๓. ลักษณะภูมิอากาศ	๑๐
๓.๑ ฤดูกาล	๑๐
๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ	๑๑
๔. เส้นทางคมนาคม	๑๑
๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล	๑๑
๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ	๑๑
๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	๑๒
๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ	๑๒
๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ	๑๒
๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน	๑๓
<u>ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ</u>	๑๔
๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ	๑๔
๒. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI	๑๕
<u>ข้อมูลด้านสังคม</u>	
๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร	๑๕
๑.๑ เกษตรกร	๑๕
๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร	๑๗

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ	๒๓
๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ	๒๓
๑.๑ แหล่งน้ำหลัก	๒๓
๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม	๒๓
๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต	๒๖
๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก	๒๖
๑.๕ ต้นทุนการผลิต	๒๗
๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด	๒๗
๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่	๒๘
๒. การวิเคราะห์ Supply chain	๒๙
บทที่ ๓ บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๓๑
๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ	๓๑
๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๓๓
บรรณานุกรม	๓๔

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๑	แสดงเขตการปกครอง	๒
๒	แสดงสรุปเขตการปกครอง	๒
๓	แสดงพื้นที่ป่าไม้	๓
๔	แสดงข้อมูลฤดูกาล	๑๑
๕	แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิเฉลี่ย ๕ ปี	๑๑
๖	แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง	๑๒
๗	แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก	๑๒
๘	แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	๑๒
๙	แสดงข้อมูลบ่อบาดาล	๑๓
๑๐	แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน	๑๓
๑๑	แสดงข้อมูลด้านพืช	๑๔
๑๒	แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์	๑๔
๑๓	แสดงข้อมูลด้านประมง	๑๔
๑๔	แสดงจำนวนครัวเรือน และประชากร	๑๕
๑๕	แสดงจำนวนหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ	๑๕
๑๖	แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ	๑๕
๑๗	แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน	๑๖
๑๘	แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์	๑๖
๑๙	แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร	๑๗
๒๐	แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์	๑๗
๒๑	แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๗
๒๒	แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ	๑๙
๒๓	แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์	๒๐
๒๔	แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร	๒๐
๒๕	แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตร	๒๐
๒๖	แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน	๒๑
๒๗	แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	๒๑

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๒๘	แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์	๒๒
๒๙	แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์	๒๓
๓๐	แสดงครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิตข้าว อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์	๒๔
๓๑	แสดงพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์	๒๕
๓๒	แสดงต้นทุนการผลิตข้าวต่อไร่ ปี ๒๕๖๙ อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์	๒๗
๓๓	แสดงเกษตรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่	๒๘
๓๔	แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่	๒๘
๓๕	แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้าข้าว อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์	๒๙
๓๖	แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)	๓๑
๓๗	แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๓๓

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
๑	แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่อ อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์	๑
๒	แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้ อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์	๓
๓	แผนที่แสดงความลาดชัน อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์	๔
๔	แผนที่แสดงกลุ่มชุดดิน อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์	๑๐
๕	แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์	๑๓
๖	แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์	๒๓
๗	แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์	๒๔
๘	แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสมอำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์	๒๕
๙	แสดงปฏิทินการเพาะปลูก	๒๖
๑๐	แสดงวิธีการตลาดข้าว อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์	๒๗

บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

ข้อมูลด้านกายภาพ

๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

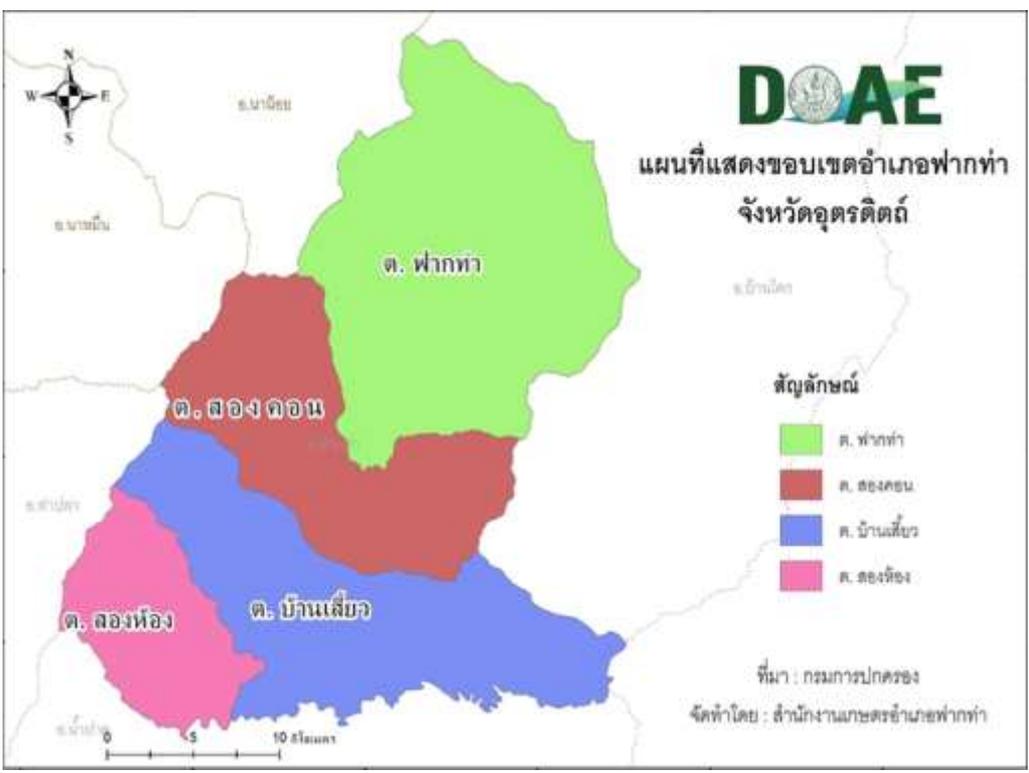
๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

อำเภอปากทําเป็นอำเภอหนึ่งในจำนวน ๙ อำเภอของจังหวัดอุดรดิตถ์ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดอุดรดิตถ์ ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ ๑๑๕ กิโลเมตร ตั้งขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐ โดยมีฐานะเป็นกิ่งอำเภอปากทํา ขึ้นกับอำเภอน้ำปาด ต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้นเป็นอำเภอปากทํา เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ และดำเนินการปกครองมาจนถึงปัจจุบัน ประชากรส่วนใหญ่อพยพมาจากหลวงพระบาง ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สำหรับขนาดพื้นที่ของอำเภอปากทํานั้นมีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ ๔๗๐,๘๐๑ ไร่

๑.๒ อาณาเขต

อำเภอปากทํา มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอนาหมื่น (จังหวัดน่าน) และอำเภอบ้านโคก
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอบ้านโคก
- ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอน้ำปาด
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอน้ำปาด และอำเภอนาหมื่น (จังหวัดน่าน)

ภาพที่ ๑ แสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอปากทํา
(ที่มา : กรมการปกครอง, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

การบริหารราชการ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

- การบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งเขตปกครองออกเป็น ๑ อำเภอ แบ่งเป็นจำนวน ๑ เทศบาล ๔ อบต. ๔ ตำบล ๓๑ หมู่บ้าน

- การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แบ่งเขตการปกครองออกเป็น เทศบาล จำนวน ๑ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๔ แห่ง

ตารางที่ ๑ แสดงเขตการปกครอง

ตำบล หมู่ที่	ตำบลปากท่า	ตำบลสองคอน	ตำบลบ้านเสี้ยว	ตำบลสองห้อง
๑	บ้านปากท่า	บ้านวังกอง	บ้านเสี้ยว	บ้านสองห้อง
๒	บ้านนาหน้า	บ้านโพนคู	บ้านลุ่ม	บ้านเดิน
๓	บ้านกกต้อ	บ้านสองคอน	บ้านหัวทุ่ง	บ้านนาแซง
๔	บ้านนาไพร	บ้านห้วยสูง	บ้านวังอ้อ	บ้านขำบอน
๕	บ้านห้วยก้านเหลือง	บ้านห้วยใส	บ้านห้วยลึก	บ้านนาไร่เดียว
๖	บ้านโพนธาตุ	บ้านใหม่จำปี	บ้านใหม่พัฒนา	
๗	บ้านปากนา	บ้านห้วยไข่เขียว		
๘	บ้านห้วยบ่อตุม	บ้านหนองหัวนา		
๙	บ้านวังขวัญ	บ้านเฉลิมราชย์		
๑๐	บ้านดงต้นผึ้ง			
๑๑	บ้านนาช้างโทน			

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอปากท่า จังหวัดอุดรธานี, พ.ศ. ๒๕๖๘

ตารางที่ ๒ แสดงสรุปเขตการปกครอง อำเภอปากท่า จังหวัดอุดรธานี

ตำบล	เนื้อที่ทั้งหมด (ไร่)	อบต	เทศบาลตำบล	จำนวน หมู่บ้าน	จำนวน บ้าน (ครัวเรือน)
ปากท่า	๑๘๒,๐๘๗	๑	๑	๑๑	๑,๙๖๓
สองคอน	๙๔,๑๗๑	๑		๙	๑,๑๓๕
บ้านเสี้ยว	๑๒๔,๓๗๕	๑		๖	๑,๑๗๖
สองห้อง	๗๐,๑๖๘	๑		๕	๑,๐๐๕
รวม	๔๗๐,๘๐๑	๔	๑	๓๑	๕,๒๗๙

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอปากท่า, พ.ศ. ๒๕๖๙

๒. ลักษณะภูมิประเทศ

๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

ป่าไม้ อำเภอฟากท่ามีสภาพพื้นที่เป็นภูเขาสูง สลับกับที่ราบเชิงเขา และที่ราบ มีแนวภูเขาวางตัวในแนวทิศเหนือ-ทิศใต้ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าและภูเขา โดยมีพื้นที่ป่าไม้ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่จรม และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าน้ำป่าดล้อมรอบ ทิศเหนือและทิศตะวันออกเป็นที่อกเขาสลับซับซ้อน และเป็นป่าดงดิบ ส่วนทิศใต้ และทิศตะวันตกเฉียงใต้เป็นที่ราบระหว่างภูเขา ราษฎรส่วนใหญ่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยและทำการเกษตร

ภาพที่ ๒ แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอฟากท่า
(ที่มา : กรมการปกครอง, พ.ศ. ๒๕๖๙)

ตารางที่ ๓ แสดงพื้นที่ป่าไม้ อำเภอฟากท่า จังหวัดอุดรธานี

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด	พื้นที่ป่าไม้ (ไร่)	คิดเป็นร้อยละ
ฟากท่า	๑๘๐,๔๕๗.๖๐	๑๖๓,๙๐๔.๐	๔๗.๐๒
สองคอน	๙๔,๑๕๐.๓๘	๘๐,๔๔๐.๙	๒๓.๐๘
บ้านเสี้ยว	๕๙,๑๓๕.๑๖	๔๙,๒๖๒.๔	๑๔.๑๓
สองห้อง	๖๙,๒๔๗.๐๑	๕๔,๙๖๖.๔	๑๕.๗๗
รวม	๔๐๒,๙๙๐.๑๕	๓๔๘,๕๗๓.๗	๑๐๐.๐๐

ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/> ,พ.ศ. ๒๕๖๙

๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน

อำเภอปากท่ามีลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่ล้อมรอบไปด้วยภูเขา ทางด้านทิศเหนือ และทิศตะวันออกเป็นเทือกเขาสูง ส่วนทางทิศใต้และตะวันตกเป็นที่ราบระหว่างภูเขา

ภาพที่ ๓ แผนที่แสดงความลาดชันอำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์
(ที่มา : <https://earth.google.com>, พ.ศ.๒๕๖๙)

๒.๓ กลุ่มชุดดิน

ดินในอำเภอปากท่า มีกลุ่มชุดดิน จำนวน ๑๒ กลุ่มชุดดิน ดังนี้

(๑) กลุ่มชุดดินที่ ๗

ชุดดิน : ชุดดินเดิมบาง (Db) ชุดดินน่าน (Na) ชุดดินนครปฐม (Np) ชุดดินฝักกาด (Pat) ชุดดินสุโขทัย (Skt) ชุดดินท่าตูม (Tt) ชุดดินอุตรดิตถ์ (Utt) และชุดดินระโนด (Ran)

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินเหนียวลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำ ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่าง การระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

ปัญหา : โครงสร้างแน่นทึบ ดินแห้งแข็ง ทำให้ไถพรวนยาก ขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการ : ปลูกข้าว ไถพรวนขณะที่ดินมีความชื้นที่เหมาะสม ไถกลบตอซัง ปล่อยให้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานโสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยให้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๐ วัน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้ในเวลาที่ขาดน้ำหรือทำนาครั้งที่ ๒ หรือใช้ปลูกพืชไร่หรือพืชผักหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชผักหรือไม้ผล : ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร ร่องแปลงปลูกอยู่สูงจากระดับน้ำที่เคยท่วม ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑๕-๒๕ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

(๒) กลุ่มชุดดินที่ ๑๕

ชุดดิน ชุดดินหล่มสัก (La) ชุดดินแม่สาย (Ms) และชุดดินแม่ทะ (Mta)

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินทรายเป็งลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำ ปฏิกริยาดินเป็นกลางหรือเป็นด่าง การระบายน้ำเร็วถึงค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำถึงปานกลาง

ปัญหา : หน้าที่ดินแน่นทึบ ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ บางพื้นที่ขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการ : ปลูกข้าว ไกลบตอซัง ปล่อยให้ทิ้งไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไกลบพืชปุ๋ยสด (โสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย ๖-๘ ตัน/ไร่ ไกลบก่อนออกดอก ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๕ วัน การปักดำข้าวควรเพิ่มจำนวนต้นต่อกอให้มากขึ้น พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในช่วงที่ข้าวขาดน้ำหรือใช้ทำนาครั้งที่ ๒ หรือปลูกพืชไร่ พืชผักหรือพืชตระกูลถั่วหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชไร่ พืชผัก หรือไม้ผล : ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร มีคันดินอัดแน่นล้อมรอบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. พร้อมปรับปรุงหลุมปลูกด้วยอินทรีย์วัตถุ ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๕-๕๐ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมี หรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

(๓) กลุ่มชุดดินที่ ๑๗

ชุดดิน : ชุดดินบุญทริก (Bt) ชุดดินสายบุรี (Bu) ชุดดินเขมราฐ (Kmr) ชุดดินโคกเคียน (Ko) และชุดดินหล่มเก่า (Lk) ชุดดินสุโขทัย (Pi) ชุดดินปากคม (Pkm) ชุดดินร้อยเอ็ด (Re) ชุดดินเรณู (Rn) ชุดดินสงขลา (Sng) และชุดดินวิสัย (Vi)

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินร่วนละเอียดลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมาก การระบายน้ำเร็วถึงค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา : ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ บางพื้นที่ดินเป็นกรดจัดมาก ขาดแคลนน้ำนาน และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการ : ปลูกข้าว ในพื้นที่ที่เป็นกรดจัดมาก หว่านวัสดุปูน ๒๐๐-๓๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เพื่อเพิ่มความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารในดิน ไกลบตอซัง ปล่อยให้ทิ้งไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไกลบพืชปุ๋ยสด (โสนอัฟริกัน หรือโสนอินเดีย ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยให้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๑๖-๘ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๕ วัน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้ในช่วงที่ข้าวขาดน้ำหรือใช้ทำนาครั้งที่ ๒ หรือปลูกพืชไร่ พืชผักหรือพืชตระกูลถั่วหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชไร่ พืชผัก หรือไม้ผล : ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร และมีคันดินอัดแน่นล้อมรอบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕

กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต มีการใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ เพื่อเพิ่มความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารในดิน ควรมีการใช้วัสดุปูน ๒๐๐-๓๐๐ กิโลกรัม/ไร่ พัฒนาแหล่งน้ำ และจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

(๔) กลุ่มชุดดินที่ ๑๘

ชุดดิน : ชุดดินชลบุรี (Cb) ชุดดินไซยา (Cya) ชุดดินโคกสำโรง (Ksr) และ ชุดดินเขาย้อย(Kyo)

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินร่วนละเอียดลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำนํ้า ปฏิกริยาดินกลาง หรือเป็นต่าง การระบายน้ำเลวถึงค่อนข้างเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำถึงปานกลาง

ปัญหา : ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ บางพื้นที่ขาดแคลนนํ้า และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการ : ปลูกข้าว ไถกลบตอซัง ปล๋อยทิ้งไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานโสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล๋อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๑๖-๘ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๕ วัน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้ในช่วงที่ข้าวขาดน้ำหรือใช้ทำนาครั้งที่ ๒ หรือปลูกพืชไร่ พืชผักหรือพืชตระกูลถั่วหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ยปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชไร่ พืชผักหรือไม้ผล : ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร และมีคันดินอัดแน่นล้อมรอบ เพื่อป้องกันน้ำท่วมขัง ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต มีการใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

(๕) กลุ่มชุดดินที่ ๒๙

ชุดดิน : ชุดดินบ้านจ้อย (Bg) ชุดดินเชียงของ (Cg) ชุดดินโชคชัย (Ci) ชุดดินแม่แตง (Mt) ชุดดินหนองมด (Nm) ชุดดินปากช่อง (Pc) และชุดดินสูงเนิน (Sn)

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินเหนียวลึกถึงลึกมากที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินเนื้อละเอียด ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัด การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา : ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนนํ้า และเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดินในพื้นที่ลาดชัน บางพื้นที่ดินเป็นกรดจัดมาก

แนวทางการจัดการ : ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก : เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพุ่ม ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล๋อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ไถพรวนและปลูกพืชตามแนวระดับ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียนหรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก พื้นที่ที่เป็นกรดจัดมาก ควรใช้วัสดุปูน ๒๐๐-๓๐๐ กิโลกรัม/ไร่

ปลูกไม้ผล ชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑๕-๒๕ กิโลกรัม/หลุม มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ทำคันดิน ทำชั้นบนไค ปลูกพืชคลุมดิน มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชแซม ทำแนวรั้วหรือฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก พื้นที่ที่เป็นกรดจัดมาก ควรใช้วัสดุปูน ๐.๕-๑.๐ กิโลกรัม/หลุม

(๖) กลุ่มชุดดินที่ ๓๓

ชุดดิน : ชุดดินดงยางเอน (Don) ชุดดินกำแพงเพชร (Kp) ชุดดินกำแพงแสน (Ks) ชุดดินลำสนธิ (Ls) ชุดดินน้ำตึก (Nd) ชุดดินธาตุพนม (Tp) และชุดดินตะพานหิน (Tph)

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินทรายแป้งละเอียดหรือดินร่วนละเอียดลึกมากที่เกิดจากตะกอนแม่น้ำหรือตะกอนน้ำพารูปพัด ปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลาง การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

ปัญหา : ขาดแคลนน้ำในระยะที่ฝนทิ้งช่วงนาน บางพื้นที่อาจพบชั้นดานแข็งที่เกิดจากการเกษตรกรรม

แนวทางการจัดการ : ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก ไถพรวนขณะที่ดินมีความชื้นที่เหมาะสมและที่ความแตกต่างกันในแต่ละปี เพื่อทำลายชั้นดานและป้องกันการเกิดชั้นดาน จัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียนให้มีการปลูกพืชบำรุงดินอยู่ด้วย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยให้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน หรือทำแนวรั้วหญ้าแฝก มีการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก เพื่อรักษาความสามารถในการผลิตของดินไว้ไม่ให้เสื่อมโทรมลง พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกไม้ผล ชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชแซม ทำแนวรั้วหรือฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้นในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก เพื่อรักษาความสามารถในการผลิตของดินไว้ไม่ให้เสื่อมโทรมลงพัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในพื้นที่ปลูก

(๗) กลุ่มชุดดินที่ ๓๕

ชุดดิน : ชุดดินดอนไร่ (Dr) ชุดดินด่านซ้าย (Ds) ชุดดินห้างฉัตร (Hc) ชุดดินโคราช (Kt) ชุดดินมาบอง (Mb) ชุดดิน สติก (Suk) ชุดดินวาริน (Wn) และชุดดินยโสธร (Yt)

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินร่วนละเอียดลึกถึงลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัตถุต้นกำเนิดดินเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมาก การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา : ดินปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ และในพื้นที่ที่มีความลาดชันดินง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน บางพื้นที่ดินเป็นกรดจัดมาก

แนวทางการจัดการ : ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยให้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน หรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและระบบ การให้น้ำในแปลงปลูก พื้นที่ที่เป็นกรดจัดมาก ควรใช้วัสดุปูน ๒๐๐-๓๐๐ กิโลกรัม/ไร่

ปลูกไม้ผล ชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น การทำขั้นบันไดหรือการสร้างคันดิน ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชแซม วัสดุคลุมดิน ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและมีระบบการให้น้ำในแปลงปลูก พื้นที่ที่เป็นกรดจัดมาก ควรใช้วัสดุปูน ๐.๕-๑.๐ กิโลกรัม/หลุม

(๘) กลุ่มชุดดินที่ ๔๐

ชุดดิน : ชุดดินจักราช (Ckr) ชุดดินชุมพวง (Cpg) ชุดดินหุบกระพง (Hg) ชุดดินห้วยแกลง (Ht) ชุดดินสันป่าตอง (Sp) และชุดดินยางตลาด (Yl)

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินร่วนหยาบลึกถึงลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัตถุต้นกำเนิดเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดหรือเป็นกลาง การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา : ดินปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ ในพื้นที่ที่มีความลาดชัน ดินง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน

แนวทางการจัดการ : ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยให้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน หรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกไม้ผล ชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ทำชั้นบันไดคันดิน ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชแซม วัสดุคลุมดิน ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

(๙) กลุ่มชุดดินที่ ๔๗

ชุดดิน : ชุดดินลี (Li) ชุดดินมวกเหล็ก (Ml) ชุดดินนครสวรรค์ (Ns) ชุดดินโป่งน้ำร้อน (Pon) ชุดดินสบปราบ (So) และชุดดินท่าลี่ (Tl)

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินตื้นถึงชั้นหินพื้น ปฏิกริยาดินเป็นกรดถึงเป็นกลาง มีการระบายน้ำดี ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา : ดินตื้นถึงชั้นหินพื้น ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำและเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดินในพื้นที่ลาดชัน บางพื้นที่มีเศษหินหรือหินพื้นผิวบริเวณหน้าดิน

แนวทางการจัดการ : พื้นที่ที่เป็นดินตื้นมาก มีเศษหินหรือหินพื้นผิวมาก ไม่เหมาะสมสำหรับการทำการเกษตร ควรปล่อยให้เป็นป่า หรือปลูกไม้ใช้สอยโตเร็ว

ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ที่มีหน้าดินหนา จัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียน ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓ - ๔ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๑๐-๑๒ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยให้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ไถพรวนและปลูกพืชตามแนวระดับ มีวัสดุคลุมดิน หรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำ และจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกไม้ผล ชุดหลุมปลูกถึงชั้นหินพื้นหรือชุดหลุมขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยหน้าดินที่ไม่มีเศษหินหรือก้อนหินร่วมกับปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๕-๕๐ กิโลกรัม/หลุม ควรมีไม้ค้ำยันและเอาหน้าดินบริเวณใกล้เคียงมาผสมกับปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกพูนโคนอยู่เป็นประจำ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ปลูกพืชคลุมดิน มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชแซม ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

(๑๐) กลุ่มชุดดินที่ ๔๘

ชุดดิน : ชุดดินแมร์ิม (Mr) ชุดดินน้ำซุน (Ncu) ชุดดินพะเยา (Pa๐) และชุดดินท่ายาง (Ty)

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินต้นถึงกึ่งอินหรือเศษหิน และอาจพบชั้นหินพื้นภายในความลึก ๑๕๐ ซม. จากผิวดิน ปฏิกริยาดินเป็นกรดถึงเป็นกลาง การระบายน้ำดี ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา : ดินต้นถึงชั้นกึ่งอินกรวดหรือลูกรังหนามาก ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ และเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน ในพื้นที่ที่มีความลาดชัน

แนวทางการจัดการ : พื้นที่ดินต้นมากหรือมีกึ่งอินกรวดหรือลูกรังบริเวณหน้าดินมาก ไม่ควรนำมาใช้ประโยชน์ ปล่อยให้เป็นป่า พื้นที่เลี้ยงสัตว์หรือปลูกไม้ใช้สอยโตเร็ว

ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ที่มีหน้าดินหนาและมีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ จัดระบบการปลูกพืชให้หมุนเวียนตลอดทั้งปีและปลูกพืชบำรุงดินร่วมอยู่ด้วย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓-๔ ตัน/ไร่ หรือโกลบพืชปุ๋ยสด (หว่านเมล็ดถั่วพรี ๑๐-๑๒ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ โกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ไถพรวนและปลูกพืชตามแนวระดับ มีวัสดุคลุมดิน หรือทำแนวรั้วหญ้าแฝก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกไม้ผล ชุดหลุมปลูกขนาด ๗๕x๗๕x๗๕ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยหน้าดินร่วมกับปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๕-๕๐ กิโลกรัม/หลุม มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น การสร้างคันดิน ทำขั้นบันได ทำฐานปลูกเฉพาะต้น ปลูกพืชคลุมดิน ทำแนวรั้วหรือทำฐานเฉพาะต้นหญ้าแฝก ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิต และภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

(๑๑) กลุ่มชุดดินที่ ๕๖

ชุดดิน : ชุดดินลาดหญ้า (Ly) ชุดดินภูสะนา (Ps) และชุดดินโพงาม (Png)

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินลึกปานกลางถึงชั้นหินพื้น เศษหินหรือลูกรัง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัด การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา : ดินลึกปานกลางถึงชั้นหินพื้น เศษหิน ก้อนกรวดหรือลูกรัง ขาดแคลนน้ำ และเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดินในพื้นที่ลาดชัน บางพื้นที่เป็นดินกรดจัดมาก

แนวทางการจัดการ : ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ จัดระบบการปลูกพืชให้หมุนเวียนตลอดทั้งปี ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือโกลบพืชปุ๋ยสด (หว่านเมล็ดถั่วพรี ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ โกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ไถพรวนและปลูกพืชตามแนวระดับ ปลูกพืชปุ๋ยสด มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน ปลูกพืชสลับเป็นแถบ ทำแนวรั้วหญ้าแฝก พัฒนาแหล่งน้ำ และจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกไม้ผล ชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ปลูกพืชคลุมดิน มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชแซม สร้างคันดิน ทำขั้นบันได ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิต และภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

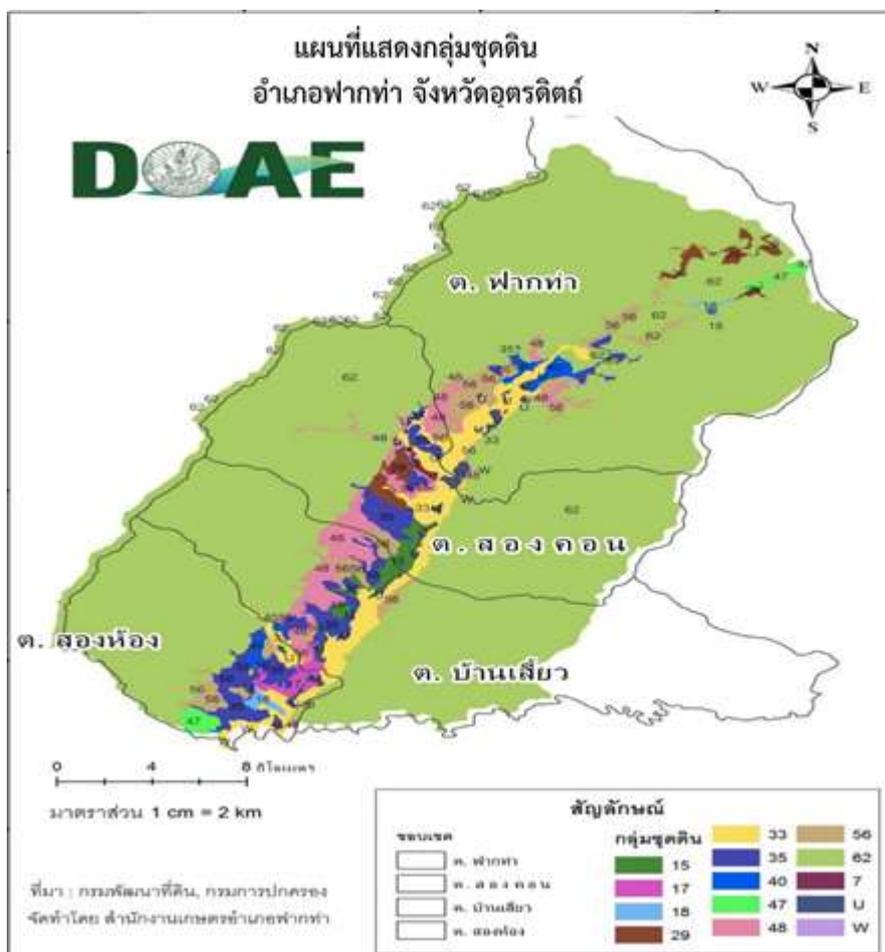
(๑๒) กลุ่มชุดดินที่ ๖๒

ชุดดิน : พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (SC : slope complex)

ลักษณะเด่น : พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อนที่มีความลาดชันมากกว่า ๓๕ เปอร์เซ็นต์ พื้นที่บริเวณนี้ยังไม่มีการศึกษา สำรวจและจำแนกดิน เนื่องจากสภาพพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง ซึ่งถือว่ายากต่อการจัดการดูแลรักษาสำหรับการเกษตร

ปัญหา : มีความลาดชันสูงมาก ในพื้นที่ทำการเกษตรจะเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดินอย่างรุนแรง ขาดแคลนน้ำและบางพื้นที่อาจพบชั้นหินพื้นหรือเศษหินกระจายอยู่บริเวณหน้าดิน

แนวทางการจัดการ : ควรปล่อยไว้ให้เป็นป่าตามธรรมชาติ เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า แหล่งต้นน้ำลำธาร ในกรณีที่ต้องนำมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตร จำเป็นต้องมีการศึกษาดินก่อน เพื่อให้ทราบถึงความเหมาะสมของดินสำหรับการปลูกพืช โดยมีการใช้ประโยชน์ที่ดินในเชิงอนุรักษ์ หรือ วนเกษตร ในบริเวณพื้นที่ที่เป็นดินลึกและสามารถพัฒนาแหล่งน้ำได้ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ปลูกพืชคลุมดิน ทำแนวรั้วหญ้าแฝกและชุดหลุมปลูกเฉพาะต้น โดยไม่มีการทำลายไม้พื้นล่าง สำหรับในพื้นที่ที่ไม่มีศักยภาพทางการเกษตร ควรรักษาไว้ให้เป็นสวนป่า สร้างสวนป่าหรือใช้ปลูกไม้ใช้สอยโตเร็ว

ภาพที่ ๔ แผนที่แสดงกลุ่มชุดดินอำเภอฟากท่า
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ.๒๕๖๙)

๓. ลักษณะภูมิอากาศ

๓.๑ ฤดูกาล

ลักษณะอากาศของอำเภอปากท่าแบ่งออกเป็น ๓ ฤดูกาล คือ

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือน มีนาคม-พฤษภาคม อุณหภูมิเฉลี่ย ๓๖ - ๔๓ องศาเซลเซียส

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือน มิถุนายน-กันยายน อุณหภูมิเฉลี่ย ๒๔ - ๓๖ องศาเซลเซียส

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือน ตุลาคม-กุมภาพันธ์ อุณหภูมิเฉลี่ย ๑๐ - ๑๗ องศาเซลเซียส

ตารางที่ ๔ แสดงข้อมูลฤดูกาล

ฤดูกาล	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ฤดูร้อน			←	→								
ฤดูฝน						←	→					
ฤดูหนาว	←	→								←	→	

๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ

ตารางที่ ๕ แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิเฉลี่ย ๕ ปี อำเภอปากท่า จังหวัดอุดรธานี

ปี	ปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี (มม.)	ปริมาณฝนเฉลี่ย (มม.)	จำนวนวันฝนตก (วัน)	เดือนที่ฝนสูงสุด	อุณหภูมิ (องศาเซลเซียส)		
					สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ยทั้งปี
๒๕๖๔	๑,๒๑๐	๑๐๐.๘๓	-	กันยายน	๔๐.๕	๑๔.๕	๒๗.๕
๒๕๖๕	๑,๔๒๕	๑๑๘.๗๕	-	กรกฎาคม	๔๐.๖	๑๕.๕	๒๘.๐๕
๒๕๖๖	๑,๑๒๓	๙๓.๕๘	-	กันยายน	๔๓.๒	๑๕	๒๙.๑
๒๕๖๗	๑,๕๘๕	๑๓๒.๐๘	-	สิงหาคม	๔๓.๗	๑๖.๕	๓๐.๑
๒๕๖๘	๑,๕๘๘	๑๓๒.๙๒	-	สิงหาคม	๔๐.๖	๑๓.๑	๒๖.๘๕

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา, พ.ศ. ๒๕๖๘

๔. เส้นทางคมนาคม

๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล

อำเภอปากท่ามีการคมนาคมระหว่างตำบลและหมู่บ้านโดยใช้เส้นทางถนนเป็นหลัก ซึ่งสามารถเชื่อมโยงการเดินทางและการขนส่งผลผลิตทางการเกษตรได้อย่างสะดวก ครอบคลุมพื้นที่ทั้ง ๔ ตำบล ทำให้ประชาชนสามารถติดต่อสื่อสารและขนย้ายผลผลิตทางการเกษตรได้ตลอดทั้งปี ๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ

การคมนาคมติดต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ สามารถเดินทางได้หลายเส้นทาง โดยมีรายละเอียดดังนี้
ทางรถไฟ ไม่มีทางรถไฟผ่านพื้นที่อำเภอปากท่า

ทางรถยนต์ สามารถเดินทางได้สะดวก โดยใช้เส้นทางถนนหลวง หมายเลข ๑๑๗ และถนนสายรองเชื่อมต่อระหว่างอำเภอปากท่า อำเภอใกล้เคียง และจังหวัดใกล้เคียง ส่งผลให้การเดินทาง การขนส่งสินค้า และผลผลิตทางการเกษตรเป็นไปอย่างคล่องตัว

มีสายเดินรถประจำทางระหว่างอำเภอ/จังหวัด ได้แก่ สายเดินรถ อ.ปากท่า-อุตรดิตถ์ และสายเดินรถ อ.บ้านโคก-อุตรดิตถ์

ทางหลวงแผ่นดิน ดังนี้

-ทางหลวงหมายเลข ๑๑๗ เส้นทางระหว่าง อำเภอปากท่า ถึง อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ ระยะทาง ๑๑๘ กิโลเมตร

-ทางหลวงหมายเลข ๑๑๗ เส้นทางระหว่าง อำเภอบ้านโคก ถึง อำเภอปากท่า ระยะทาง ๕๑ กิโลเมตร

๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ (เช่น แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง)

อำเภอปากท่ามีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญหลายสาย เช่น แม่น้ำปาด โดยจะไหลผ่านทั้ง ๔ ตำบล ระยะทางประมาณ ๖๓ กิโลเมตร เป็นแหล่งน้ำที่มีความสำคัญต่อภาคการเกษตร ซึ่งจะมีน้ำไหลตลอดทั้งปี นอกจากนี้ยังมีแหล่งน้ำธรรมชาติอีกหลายแห่ง ได้แก่ ลำห้วยมอญ ลำห้วยกลาง ลำห้วยลึก ลำห้วยใส ลำห้วยสุบ ลำห้วยขอนแก่น เป็นต้น

๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ

๑) โครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง

ตารางที่ ๖ แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

ที่	ชื่ออ่าง/ประตูลำน้ำ	ตำบล	ความจุที่ระดับน้ำสูงสุด (ล้าน ลบ.ม.)	ความจุที่ระดับน้ำเก็บกัก (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)
-	-	-	-	-	-

ที่มา : สำนักงานชลประทาน, พ.ศ.๒๕๖๙

๒) โครงการชลประทานขนาดเล็ก

ตารางที่ ๗ แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

ที่	ตำบล	โครงการ						รวมปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	รวมพื้นที่ได้รับประโยชน์ (ไร่)
		อ่างเก็บน้ำ	ท่อระบายน้ำ	ฝาย	ระบบส่งน้ำ	สถานีสูบน้ำ	รวม		
๑	บ้านเสี้ยว	๑	-	-	-	๔	๕	๐.๐๘๐๐	-
๒	สองคอน	๑	-	-	-	-	๑	๐.๑๘๐๐	-
๓	สองห้อง	๑	-	-	-	-	๑	๐.๒๓๐๐	-

ที่มา : สำนักงานชลประทาน, พ.ศ.๒๕๖๙

๓) แหล่งน้ำอื่น ๆ

(๑) สระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน (บ่อจิว ขนาด ๑,๒๖๐ ลูกบาศก์เมตร)

ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

ที่	ตำบล	ปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๗		ปี ๒๕๖๘		รวม	
		ราย	บ่อ	ราย	บ่อ	ราย	บ่อ
๑	ปากท่า	๒๓๘	๒๓๘	๑๓	๑๓	๒๕๑	๒๕๑
๒	สองคอน	๑๔๖	๑๔๖	๑๔	๑๔	๑๖๐	๑๖๐
๓	บ้านเสี้ยว	๒๑๕	๒๑๕	๑๕	๑๕	๒๓๐	๒๓๐
๔	สองห้อง	๑๙๓	๑๙๓	๖	๖	๑๙๙	๑๙๙

ที่มา : สำนักงานพัฒนาที่ดิน, พ.ศ.๒๕๖๙

(๒) บ่อบาดาล

ตารางที่ ๙ แสดงข้อมูลบ่อบาดาล อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

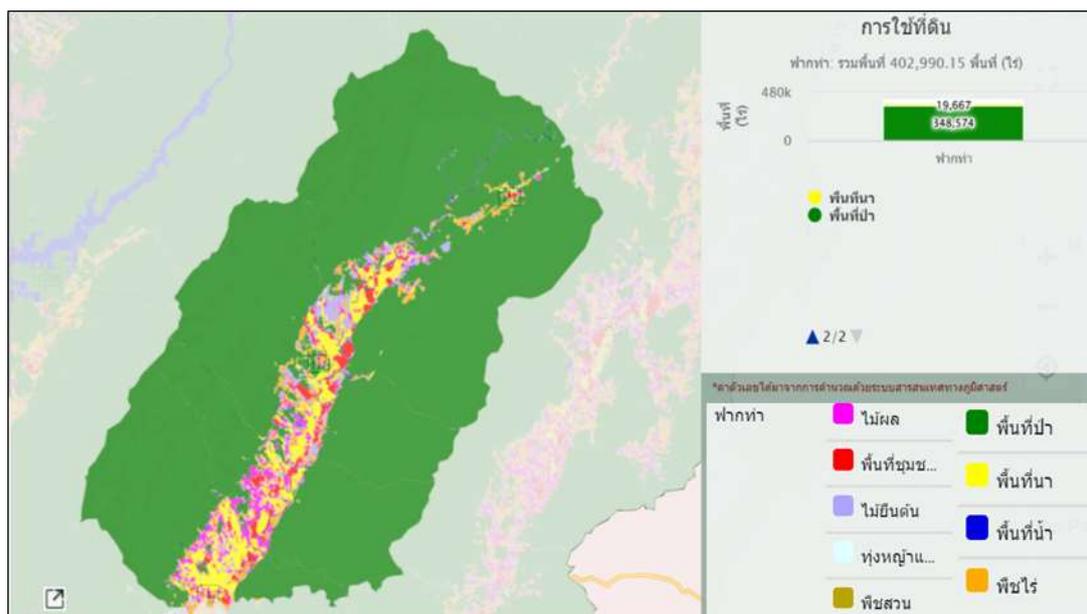
ที่	ตำบล	ด้านการเกษตร (บ่อ)	ด้านอุปโภค - บริโภค (บ่อ)	รวม (บ่อ)
๑	ปากท่า	๖๐	๑๑	๗๑
๒	สองคอน	๒๕	๙	๓๔
๓	บ้านเสี้ยว	๒๖	๑๑	๓๗
๔	สองห้อง	๓๙	๕	๔๔

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปากท่า, พ.ศ. ๒๕๖๙

๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ตารางที่ ๑๐ แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ป่า	๓๔๘,๕๗๓.๗	๘๖.๕
พืชไร่	๑๐,๐๖๙.๙๑	๒.๕
ไม้ยืนต้น	๖,๗๖๒.๓๓	๑.๖๘
ไม้ผล	๙,๑๓๙.๙๒	๒.๒๗
พืชสวน	๓๖.๐๘	๐.๐๑
พื้นที่นา	๑๙,๖๖๗.๒๙	๔.๘๘
ทุ่งหญ้าและโรงเลี้ยงสัตว์	๕.๘	๐
พื้นที่น้ำ	๑,๘๑๕.๙๔	๐.๔๕
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	๖,๙๑๙.๑๙	๑.๗๑
รวม	๔๐๒,๙๙๐.๑๕	๑๐๐

ภาพที่ ๕ แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์
(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ

อำเภอปากท่า มีพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจหลัก ได้แก่ ข้าว มีพื้นที่ปลูกมากจำนวน ๑๓,๘๗๑ ไร่ รองลงมาคือ มะขาม มีพื้นที่ปลูก จำนวน ๒,๖๐๕.๔๙ ไร่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พื้นที่ปลูก จำนวน ๒,๔๓๖ ไร่ และ ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ปลูกพืชอาหารชนิดอื่น ๆ

ตารางที่ ๑๑ แสดงข้อมูลด้านพืช อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ทางการเกษตร (ไร่)							รวมพื้นที่การเกษตรทั้งหมด (ไร่)
		ข้าว (ไร่)	มะขาม (ไร่)	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (ไร่)	ยางพารา (ไร่)	หน่อไม้ฝรั่ง (ไร่)	ทุเรียน (ไร่)	พืชอื่นๆ (ไร่)	
ปากท่า	๑๘๐,๔๕๗.๖	๓,๕๑๙.๒๑	๒๘๓.๓๓	๘๖๘.๐๐	๑๘๐	๔๓.๕๗	๖๑	๕๘๔.๘๙	๕,๗๔๑.๒๑
สองคอน	๙๔,๑๕๐.๓๘	๓,๗๗๑.๐๐	๒๙๘.๓๐	๓๘๐	๕๐	๓.๐	๓๔	๔๘๖.๗๐	๔,๘๐๔.๐๐
บ้านสี่แยก	๕๙,๑๓๕.๑๖	๓,๓๓๐.๓๖	๙๘๑.๘๓	๕๒๗	๔๒	๑๑.๔๐	๔	๕๕๗.๕๙	๕,๑๖๙.๓๖
สองห้อง	๖๙๒๔๗.๐๑	๔,๐๗๒.๐๖	๑,๐๔๒.๐	๖๖๑	๖	๖.๕๐	๑	๑๘.๕๖	๕,๘๓๘.๐๖
รวม	๔๐๒,๙๙๐.๑๕	๑๔,๖๙๒.๖๒	๒,๖๐๕.๔๙	๒,๔๓๖.๐๐	๒๗๘.๐๐	๖๔.๔๖	๑๐๐	๔๕๕.๔๔	๒๑,๔๕๓.๖๔

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกร, พ.ศ.๒๕๖๙

ตารางที่ ๑๒ แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์ อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

ตำบล	เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์รวม (ราย)	โคเนื้อ (ตัว)	โคนม (ตัว)	กระบือ (ตัว)	สุกร (ตัว)	ไก่ (ตัว)	เป็ด (ตัว)	แพะ (ตัว)	แกะ (ตัว)
ปากท่า	๔๑๓	๒๔๘	-	๓๕๙	๑๖๕	๑๕,๖๐๓	๑๒๗	-	-
สองคอน	๓๔๖	๕๖๗	-	๖๓	๕๓	๑๐,๖๐๒	๑๒๓	-	-
บ้านเสี้ยว	๓๙๓	๕๖๘	-	๒๕๙	๒๐๐	๑๐,๓๒๕	๙๖	๔๐	-
สองห้อง	๒๗๗	๕๔๕	-	๑๖	๔๖	๖,๒๙๔	๓	๕๐	-
รวมทั้งหมด	๑,๔๒๙	๑,๙๒๘	-	๖๗๙	๔๖๔	๔๒,๘๒๔	๓๔๙	๙๐	-

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์อำเภอปากท่า ,พ.ศ.๒๕๖๙.

ตารางที่ ๑๓ แสดงข้อมูลด้านประมง แสดงจำนวนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

ตำบล	เกษตรกรรวม (ราย)	กุ้งทะเล	กุ้งน้ำจืด	ปลาทะเล	ปลาน้ำจืด	สัตว์น้ำสวยงาม	สัตว์น้ำอื่น ๆ
ปากท่า	๑๘๖	-	-	-	๑๘๖	-	-
สองคอน	๑๖๔	-	-	-	๑๖๔	-	-
บ้านเสี้ยว	๓๑๗	-	-	-	๓๑๗	-	-
สองห้อง	๑๗๒	-	-	-	๑๗๒	-	-
รวมทั้งหมด	๘๓๙	-	-	-	๘๓๙	-	-

ที่มา : สำนักงานประมงอำเภอปากท่า, พ.ศ.๒๕๖๙

๒. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI

ไม่มี

ข้อมูลด้านสังคม

๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร

๑.๑ เกษตรกร

๑) ครุฑเรือและประชากร

ตารางที่ ๑๔ แสดงจำนวนครุฑเรือ และประชากร อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

ที่	ตำบล	ครุฑเรือทั้งหมด	ครุฑเรือเกษตรกร	ประชากร		
				ชาย	หญิง	รวม
๑	ปากท่า	๑,๙๗๓	๘๖๐	๑,๙๘๔	๒,๐๙๙	๔,๐๘๓
๒	สองคอน	๑,๑๔๐	๕๔๘	๑,๓๗๘	๑,๔๔๓	๒,๘๒๑
๓	บ้านเสี้ยว	๑,๑๘๕	๖๒๙	๑,๔๓๕	๑,๕๙๑	๓,๐๒๖
๔	สองห้อง	๑,๐๑๐	๕๘๖	๑,๓๙๖	๑,๔๕๒	๒,๘๔๘
รวม		๕,๓๐๘	๒,๖๒๓	๖,๑๙๓	๖,๕๘๕	๑๒,๗๗๘

ที่มา : สำนักทะเบียนอำเภอปากท่า,พ.ศ.๒๕๖๙

๒) หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ

ตารางที่ ๑๕ แสดงจำนวนหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

ช่วงอายุ (ปี)	ครัวเรือน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๙๖๓	๓๕.๙๖
๕๖ - ๖๕ ปี	๙๔๓	๓๕.๒๑
๔๖ - ๕๕ ปี	๖๐๗	๒๒.๖๗
๓๖ - ๔๕ ปี	๑๓๔	๕
๒๖ - ๓๕ ปี	๓๐	๑.๑๒
๑๘ - ๒๕ ปี	๑	๐.๐๔
รวม	๒,๖๗๘	๑๐๐

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๙
(ตัดยอดข้อมูล ณ วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๘)

๓) ลักษณะการประกอบอาชีพ

ตารางที่ ๑๖ แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๒,๕๔๕	๙๕.๐๓
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๑๓๓	๔.๙๗
รวม	๒,๖๗๘	๑๐๐

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๙
(ตัดยอดข้อมูล ณ วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๘)

๔) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ตารางที่ ๑๗ แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของ	๒,๐๑๓	๕๙.๑๒
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๖๓๗	๑๘.๗๑
เช่า	๗๕๕	๒๒.๑๗
รวม	๒,๓๘๘	๑๐๐

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๙
(ตัดยอดข้อมูล ณ วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๘)

๕) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของ)

ตารางที่ ๑๘ แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรอง ของหน่วยงาน	ไม่มีเอกสารสิทธิ์	
๑,๘๐๔.๐๐	๕๘.๐๐	๒๓.๐๐	๖๓๘.๐๐	๒,๐๑๓.๐๐

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๙
(ตัดยอดข้อมูล ณ วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๘)

๖) รายได้ รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร

-

๗) สินเชื่อและภาวะหนี้สินของเกษตรกร

-

๘) ประเพณีและวัฒนธรรม

(๑) การนับถือศาสนา

ประชาชนส่วนใหญ่ในอำเภอปากทำนับถือศาสนาพุทธ

(๒) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ

- งานประเพณีบุญปราสาทข้าว
- งานประเพณีแห่ข้าวพันก้อน
- งานบุญข้าวเปลือก
- งานประเพณีแห่ต้นดอกไม้
- งานทำบุญปู่-ตา

๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร

๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

ตารางที่ ๑๙ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร อำเภอปากทำ จังหวัดอุดรธานี

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้าน		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
ปากทำ	๑	๑๒	-	-	๑	๒๒	๑๒	๒๒๖	๑	-	-	-
สองคอน	๑	๑๕	-	-	๑	๑๙	๙	๑๑๕	-	-	-	-
บ้านเสี้ยว	๑	๑๕	๒	๔๐	๑	๒๗	๒๔	๓๐๒	๑	-	-	-
สองห้อง	-	-	๒	๒๖	๑	๑๖	๑๗	๒๖๖	-	-	-	-
รวม	๓	๔๒	๔	๖๖	๔	๘๔	๖๒	๙๐๙	๒	-	-	-

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปากทำ, พ.ศ. ๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๐ แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์ อำเภอปากทำ จังหวัดอุดรธานี

ประเภทผลิตภัณฑ์	จำนวน
อาหาร	๕๐
เครื่องดื่ม	๓
ผ้า เครื่องแต่งกาย	๑๖๗
ของใช้/ของตกแต่ง/ของที่ระลึก	๑๘๑
สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร	
รวม	

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปากทำ, พ.ศ.๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๑ แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
วิสาหกิจชุมชนสุรากลั่นวังน้ำเย็น	๑	บ้านเสี้ยว	๑๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มโคเนื้อโคขุนบ้านเสี้ยว	๖	บ้านเสี้ยว	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงโคพันธุ์บ้านเสี้ยว หมู่ที่ ๑	๑	บ้านเสี้ยว	๑๒
วิสาหกิจชุมชนเกษตรกรผู้รวบรวมผลผลิต ปศุสัตว์ (กระบือ-โคเนื้อ)	๕	บ้านเสี้ยว	๑๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านเสี้ยว หมู่ ๑	๑	บ้านเสี้ยว	๑๕
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มมะขามแปลงใหญ่	๑	บ้านเสี้ยว	๓๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มมะม่วงหิมพานต์ และผลผลิตทางการเกษตรบ้านหัวทุ่ง	๓	บ้านเสี้ยว	๑๕
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคแปลงใหญ่อำเภอปากท่า	๑	บ้านเสี้ยว	๓๐
วิสาหกิจชุมชนสุรากลั่นชุมชนลุงเงินหัวยลิก	๕	บ้านเสี้ยว	๘
วิสาหกิจชุมชนชมรมผู้สูงอายุบ้านหัวทุ่งแปรรูป ผลผลิตทางการเกษตร	๓	บ้านเสี้ยว	๑๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกพืชสมุนไพรพื้นบ้านและ เลี้ยงไส้เดือนดิน	๖	บ้านเสี้ยว	๑๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวโพดแปลงใหญ่ ม.๔ และ ม.๕ บ้านเสี้ยว	๕	บ้านเสี้ยว	๓๕
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มจิ้งหรีดบ้านใหม่พัฒนา	๖	บ้านเสี้ยว	๑๒
วิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสมุนไพรและการแปรรูป ผลผลิตทางการเกษตรบ้านใหม่พัฒนา	๖	บ้านเสี้ยว	๑๕
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเกษตรปลอดภัยและ ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	๖	บ้านเสี้ยว	๑๐
วิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตพืชผักปลอดภัยบ้านหัวทุ่ง	๓	บ้านเสี้ยว	๑๕
วิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียง ม.๑ บ้านสองห้อง	๑	สองห้อง	๑๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านไร่เดียว	๕	สองห้อง	๑๖
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มมะขามหวานบ้านข้าบอน	๔	สองห้อง	๑๒
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคบ้านข้าบอน	๔	สองห้อง	๑๐
วิสาหกิจชุมชนศูนย์สาธิตการตลาดกลุ่มอมทรัพย์เพื่อ การผลิตบ้านนาแซง	๓	สองห้อง	๘

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าสวยด้วยภูมิปัญญา	๑	สองห้อง	๒๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มโคเนื้อคุณภาพบ้านชำบอน	๔	สองห้อง	๑๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มช่างไม้เฟอร์นิเจอร์บ้านนาไร่เดียว	๕	สองห้อง	๘
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านเดิน	๒	สองห้อง	๑๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกหอมแดง หมู่ ๑ สองห้อง	๑	สองห้อง	๒๑
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโค กระบือบ้านเดิน	๒	สองห้อง	๑๔
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมอาชีพทำนา	๒	สองห้อง	๑๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรชาวนา หมู่ ๕ ตำบลสองห้อง	๕	สองห้อง	๑๒
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสัมมาชีพนาไร่เดียว	๕	สองห้อง	๑๐
วิสาหกิจชุมชน สมุนไพร	๒	สองห้อง	๑๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนบ้านนาแซง	๓	สองห้อง	๓๒
วิสาหกิจชุมชนเกษตรกรปลูกหอมแดงและข้าวโพด หมู่ที่ ๑ สองห้อง	๑	สองห้อง	๒๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงหม่อนไหมบ้านนาไร่เดียว	๕	สองห้อง	๑๕

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปากท่า, พ.ศ. ๒๕๖๘

ตารางที่ ๒๒ แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าบ้านนาไร่เดียว	๕	สองห้อง	๑๕
กลุ่มแม่บ้านทอผ้าสวยด้วยภูมิปัญญา บ้านสองห้อง	๑	สองห้อง	๕๑
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมะขามหวานธรรมชาติ	๑	บ้านเสี้ยว	๓๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าบ้านเสี้ยว	๑	บ้านเสี้ยว	๑๕
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรแปรรูปผลิตภัณฑ์กล้วยและผลผลิตทางการเกษตร	๕	บ้านเสี้ยว	๑๕
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร กลุ่มทอผ้าบ้านโพนตุ้	๒	สองคอน	๑๕

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร แม่บ้านเกษตรกรผ้าทอบ้านกกตอง	๓	ปากท่า	๓๐
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนวัดวังทอง	๑	สองคอน	๑๘
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนนาแซง	๓	สองห้อง	๑๕
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนปากท่าวิทยา	๑	ปากท่า	๒๑
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านห้วยลึก	๕	บ้านเสี้ยว	๒๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปากท่า, พ.ศ. ๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๓ แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์ อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
สหกรณ์การเกษตรปากท่า จำกัด	๙	ปากท่า	๒,๑๓๑
สหกรณ์นิคมปากท่า จำกัด	๑	บ้านเสี้ยว	๒,๗๘๓

ที่มา : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุตรดิตถ์, พ.ศ. ๒๕๖๙

๒) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

ตารางที่ ๒๔ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศคปช.	ศบกด.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง			ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาที่ดิน
						กษ.	ปศุสัตว์	ปฎิรูป	
ปากท่า	-	๗	๑	-	-	-	-	-	-
สองคอน	-	๑	-	๑	-	-	-	-	-
บ้านเสี้ยว	๑	๗	๑	๑	-	-	-	-	-
สองห้อง	-	๓	-	๑	-	-	-	-	-
รวม	๑	๑๘	๒	๓	-	-	-	-	-

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปากท่า, พ.ศ. ๒๕๖๙

(๑) อาสาสมัครเกษตร

ตารางที่ ๒๕ แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตร อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

ตำบล	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัคร ฝนหลวง	ครูบัญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสา ปศุสัตว์	หมอดิน อาสา	เกษตร หมู่บ้าน	สหกรณ์	เศรษฐกิจ การเกษตร	อาสาสมัคร ปฏิรูปที่ดิน
ปากท่า	-	๒	๔	๑๑	๑๒	๑๑	๒	-	๑
สองคอน	๒	-	๑๑	๙	๑๐	๙	๓	-	-
บ้านเสี้ยว	๑	๒	๔	๘	๗	๖	๑	๑	-
สองห้อง	๑	๑	๔	๖	๗	๕	๑	-	๓
รวม	๔	๕	๒๓	๓๔	๓๖	๓๑	๗	๑	๔

หมายเหตุ : อาสาสมัครบางรายทำหน้าที่อาสามากกว่า ๑ หน้าที่

ที่มา : ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปากท่า, พ.ศ. ๒๕๖๙

(๒) ประชาชนชาวบ้าน

อำเภอปากท่ายังไม่มีประชาชนชาวบ้าน

ตารางที่ ๒๖ แสดงข้อมูลประชาชนชาวบ้าน อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

ตำบล	จำนวน (ราย)	องค์ความรู้ด้าน
-	-	-
รวม		

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปากท่า, พ.ศ. ๒๕๖๙

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

ตารางที่ ๒๗ แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ที่	ชื่อศูนย์ (ลำดับที่ ๑ ศูนย์หลัก ลำดับถัดไป ศูนย์เครือข่าย)	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์	
			หมู่	ตำบล
๑	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สินค้าเกษตร ตำบลบ้านเสี้ยวอำเภอปากท่า	ไร่นาสวนผสม	๔	บ้านเสี้ยว
๒	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	การผลิตขยายสารชีวภัณฑ์	๔	ปากท่า
๓	ศูนย์ด้านประมง	การแปรรูปผลผลิต	๑	ปากท่า
๔	ศูนย์ด้านประมง	การปลูกหน่อไม้ฝรั่ง	๖	ปากท่า
๕	ศูนย์ด้านประมง	การเกษตรแบบผสมผสาน	๗	ปากท่า
๖	ศูนย์เรียนรู้เฉพาะทางโคเนื้อสองคอน	การเลี้ยงโค	๗	สองคอน
๗	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน บ้านหัวทุ่ง	การผลิตขยายสารชีวภัณฑ์	๓	บ้านเสี้ยว
๘	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลไม้แปรรูปบ้านเสี้ยว	การแปรรูปมะขาม	๑	บ้านเสี้ยว

๙	แปลงใหญ่(มะขามหวาน)	การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต มะขามหวานและการแปรรูป มะขาม	๑	บ้านเสี้ยว
๑๐	ศูนย์เกษตรทฤษฎีใหม่	เกษตรทฤษฎีใหม่	๕	บ้านเสี้ยว
๑๑	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน	การทำปุ๋ยอินทรีย์	๔	สองห้อง
๑๒	ศูนย์หม่อนไหมต.สองห้อง	ศูนย์เรียนรู้ด้านหม่อนไหม	๕	สองห้อง
๑๓	ศูนย์เกษตรพอเพียง	/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตร ผสมผสาน	๕	บ้านเสี้ยว
๑๔	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	เลี้ยงปลาในบ่อซีเมนต์	๒	ปากท่า
๑๕	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	เลี้ยงกบในบ่อซีเมนต์	๒	ปากท่า
๑๖	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	เลี้ยงปลาในบ่อดิน(ปลานิล)	๖	บ้านเสี้ยว
๑๗	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	เกษตรผสมผสาน	๑	สองห้อง
๑๘	ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน	เกษตรผสมผสาน	๒	ปากท่า
๑๙	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	เลี้ยงปลาในบ่อ ดิน (ปลานิล)	๖	บ้านเสี้ยว

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปากท่า, พ.ศ. ๒๕๖๙

(๔) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ อำเภอปากท่า จังหวัดอุดรธานี
มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน ๗ กลุ่ม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๒๘ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอปากท่า จังหวัดอุดรธานี

ที่	ตำบล	ชื่อกิจกรรมแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวน พื้นที่ (ไร่)
๑	บ้านเสี้ยว	แปลงใหญ่ข้าวโพด สหกรณ์ การเกษตรนิคมปากท่า จำกัด อำเภอปากท่า	ข้าวโพด	๕๔	๓๔๔
๒	บ้านเสี้ยว	แปลงใหญ่โคเนื้อวิสาหกิจชุมชนกลุ่ม โคแปลงใหญ่	โคเนื้อ	๓๐	๑๕๖
๓	ปากท่า	แปลงใหญ่มะขาม สหกรณ์ การเกษตรปากท่า จำกัด	มะขาม	๘๔	๕๗๔
๔	บ้านเสี้ยว	แปลงใหญ่มะขาม วิสาหกิจชุมชน กลุ่มมะขามแปลงใหญ่	มะขาม	๕๖	๓๔๘
๕	ปากท่า	แปลงใหญ่หน่อไม้ฝรั่ง กลุ่มเกษตรกร หน่อไม้ฝรั่งบ้านนาไพร	หน่อไม้ฝรั่ง	๕๒	๑๗๓
๖	สองห้อง	แปลงใหญ่หอมแดง บ้านสองห้อง	หอมแดง	๔๙	๓๕๐
๗	สองคอน	แปลงใหญ่ผู้ปลูกข้าว แปรรูปและ จำหน่ายผลผลิตบ้านห้วยไข่เขียว	ข้าว	๔๒	๓๖๖

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปากท่า, พ.ศ. ๒๕๖๙

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ

๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ

สินค้าเกษตรที่สำคัญ ชนิดสินค้าข้าว

๑.๑ แหล่งน้ำหลัก

[✓] น้ำฝน [✓]ชลประทาน [✓] บ่อน้ำบาดาล [✓] แหล่งน้ำธรรมชาติอื่น ๆ (ระบุ) แม่น้ำป่าด

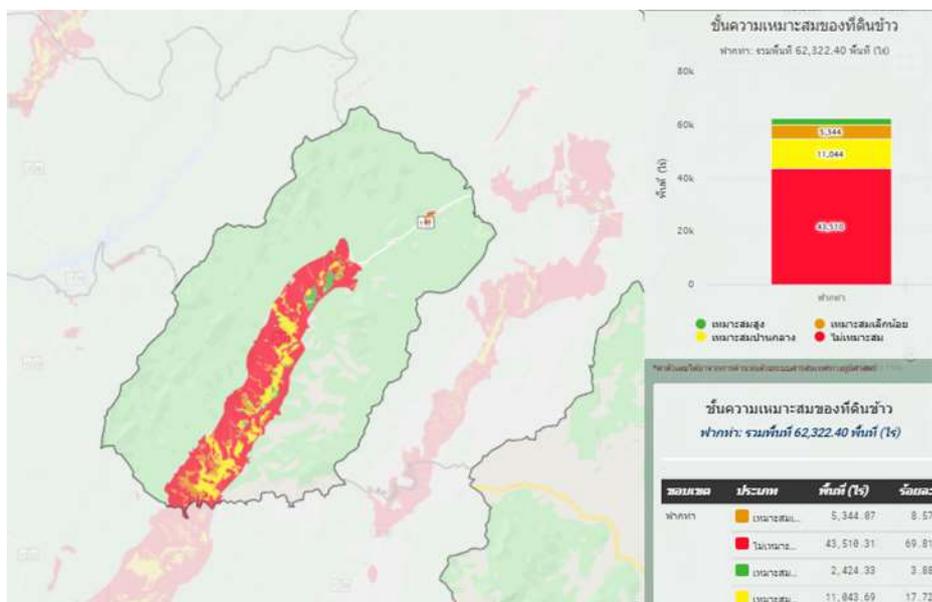
๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

๑) เขตความเหมาะสม

ตารางที่ ๒๙ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว (ไร่)				รวมพื้นที่ทั้งหมด
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	
รวมอำเภอปากท่า	๒,๔๒๔.๓๓	๑๑,๐๔๓.๖๙	๕,๓๔๔.๐๗	๔๓,๕๑๐.๓๑	๖๒,๓๒๒.๔๐
ตำบลปากท่า	๑,๕๑๕	๑,๖๑๐.๑๕	๖๘๗	๑๒,๒๗๘	๑๖,๐๙๐.๔๙
ตำบลสองคอน	๕๕๑.๔๑	๓,๕๐๗.๒๓	๖๙๙.๑๓	๑๒,๘๘๕.๗๐	๑๗,๖๔๓.๔๘
ตำบลบ้านเสี้ยว	๓๕๑.๘๒	๒๐๑๐.๙๗	๑,๓๒๖.๘๔	๘๔๕๑.๑	๑๒,๑๔๐.๗๓
ตำบลสองห้อง	-	๓,๙๑๕.๓๔	๒,๖๓๐.๘๖	๙๘๙๕.๕๑	๑๖,๔๔๑.๗๑

ที่มา: <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๙

ภาพที่ ๖ แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอปากท่า

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๒) พื้นที่ปลูกข้าว

อำเภอปากท่ามีพื้นที่การปลูกข้าว จำนวน ๑๔,๖๙๒.๖๒ ไร่ ๒,๒๐๘ ครัวเรือน โดยมีพื้นที่ปลูกมากที่สุดคือ ตำบลสองห้อง จำนวน ๔,๐๗๒.๐๖ ไร่ ๖๔๖ ครัวเรือน รองลงมาคือตำบลสองคอน จำนวน ๓,๗๗๑.๐๐ ไร่ ๕๗๗ ครัวเรือน และตำบลปากท่า จำนวน ๓,๕๑๙.๒๑ ไร่ ๖๑๖ ครัวเรือน ตำบลบ้านเสี้ยว จำนวน ๓,๓๓๐.๓๖ ไร่ ๕๓๙ ครัวเรือน ตามลำดับ

ตารางที่ ๓๐ แสดงครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิตข้าว อำเภอปากท่า จังหวัดอุดรธานี

ตำบล	ครัวเรือน เกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เกี่ยวเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
ปากท่า	๖๑๖	๓,๕๑๙.๒๑	๓,๕๑๒.๒๑	๒,๒๘๒.๙๔	๐.๖๕
สองคอน	๕๗๗	๓,๗๗๑.๐๐	๓,๗๐๖.๐๐	๒,๔๐๘.๙๐	๐.๖๕
บ้านเสี้ยว	๕๒๓	๓,๓๓๐.๓๖	๓,๓๒๓.๘๖	๒,๑๖๐.๕๑	๐.๖๕
สองห้อง	๖๔๖	๔,๐๗๒.๐๖	๔,๐๖๕.๕๖	๒,๖๔๖.๘๔	๐.๖๕
รวม	๒,๒๐๘	๑๔,๖๙๒.๖๒	๑๔,๖๑๐.๖๒	๙,๔๙๙.๑๙	

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๙

ภาพที่ ๗ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว อำเภอปากท่า จังหวัดอุดรธานี
(ที่มา: <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

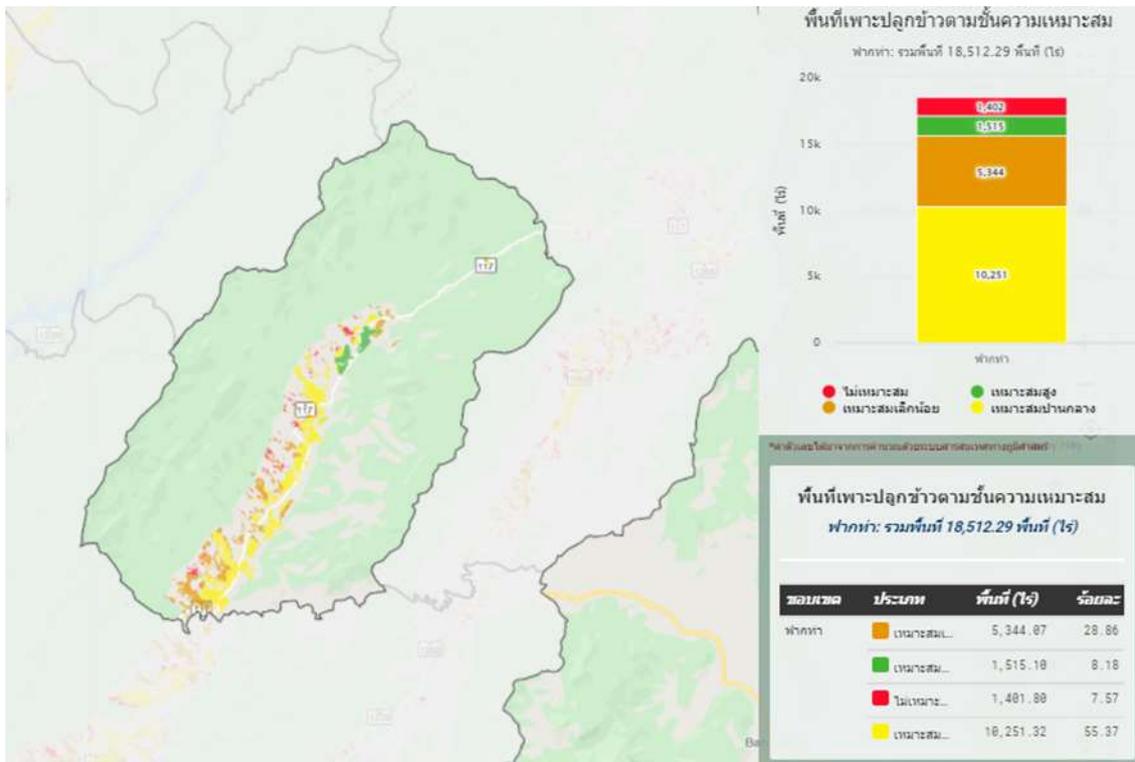
ก) พื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม

อำเภอปากท่ามีพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม จำนวน ๑๘,๕๑๒.๒๙ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๑,๕๑๕.๑๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘.๑๘ พื้นที่ที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๑,๐๒๕๑.๓๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๓๗ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๕,๓๔๔.๐๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๘๖ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๑,๔๐๑.๘๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๗.๕๗

ตารางที่ ๓๑ แสดงพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอปากท่าจังหวัดอุตรดิตถ์

ตำบล	พื้นที่ปลูกตามระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว (ไร่)				รวมพื้นที่ทั้งหมด
	เหมาะสมมาก (S1)	เหมาะสมปานกลาง (S2)	เหมาะสมน้อย (S3)	ไม่เหมาะสม (N)	
รวมอำเภอปากท่า	๑,๕๑๕.๑๐	๑๐,๒๕๑.๓๒	๕,๓๔๔.๐๗	๑,๔๐๑.๘๐	๑๘,๕๑๒.๒๙
ตำบลปากท่า	๑,๕๑๕.๑๐	๑,๕๔๙.๒๓	๖๘๗.๒๓	๓๕๐.๖๕	๔,๑๐๒.๒๑
ตำบลสองคอน	-	๓,๕๐๗.๒๓	๖๙๙.๑๓	๕๘๓.๔๗	๔,๗๙๖.๘๓
ตำบลบ้านเสี้ยว	-	๑,๙๒๔.๔๙	๑,๓๒๖.๘๔	๑๕๐.๖๖	๓,๔๐๑.๙๙
ตำบลสองห้อง	-	๓,๒๗๐.๓๗	๒,๖๓๐.๘๖	๓๐๗.๐๒	๖,๒๐๘.๒๕

ที่มา: <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙

ภาพที่ ๘ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสมอำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ (ที่มา: <http://agri-map-online.moac.go.th/> ,พ.ศ. ๒๕๖๙)

๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต (เป็นเทคโนโลยีการผลิตที่ใช้ในอำเภอ)

๑) **การใช้พันธุ์ดี** เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้พันธุ์ข้าวรับรองจากกรมการข้าว เช่น กข ๖, กข๑๐ หรือพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ โดยบางส่วนยังเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง ทำให้คุณภาพเมล็ดพันธุ์ไม่สม่ำเสมอ จำเป็นต้องส่งเสริมการใช้เมล็ดพันธุ์คุณภาพดีและการผลิตเมล็ดพันธุ์ชุมชน

๒) **การเตรียมดิน** เกษตรกรส่วนใหญ่มีการเตรียมดินโดยการไถตะและไถแปร บางรายมีการปรับระดับแปลงนาเพื่อควบคุมน้ำ แต่ยังคงพบว่าบางพื้นที่ขาดการวิเคราะห์ดินก่อนปลูก

๓) **การปลูก** นิยมปลูกโดยวิธีหว่านน้ำตม และบางส่วนใช้วิธีปักดำ โดยใช้แรงงานในครัวเรือนหรือจ้างแรงงาน เครื่องจักรกลการเกษตรเริ่มเข้ามามีบทบาท เช่น รถดำนาและเครื่องหว่าน

๔) **ระบบการให้น้ำ** อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก (น่าน้ำฝน) และบางพื้นที่ใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง บึง หรือระบบสูบน้ำขนาดเล็ก ยังไม่มีระบบชลประทานครอบคลุมทุกพื้นที่ ทำให้เสี่ยงต่อภาวะฝนทิ้งช่วง

๕) **การดูแลรักษา** มีการกำจัดวัชพืชโดยใช้แรงงานคนและสารเคมี บางรายเริ่มใช้วิธีผสมผสาน เช่น การคราดกลบวัชพืช และการจัดการน้ำเพื่อลดวัชพืช

๖) **การใส่ปุ๋ย** ส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยเคมีตามความเคยชิน ยังมีการวิเคราะห์ดินในสัดส่วนที่น้อย ควรส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีเพื่อลดต้นทุนและฟื้นฟูดิน

๗) **การเก็บเกี่ยว** ใช้รถเกี่ยวข้าวเป็นหลัก ช่วยลดระยะเวลาและต้นทุนแรงงาน แต่บางพื้นที่ที่เข้าถึงยากยังใช้แรงงานคน

๘) **การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว** มีการตากข้าวบนลานตากหรือผ้าใบ ก่อนนำไปจำหน่ายหรือเก็บไว้บริโภค บางรายยังขาดระบบลดความชื้นที่ได้มาตรฐาน ส่งผลต่อคุณภาพและราคาผลผลิต

๙) **การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู** เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดโรคและแมลงศัตรูข้าว เช่น เพลี้ยกระโดด หนอนกอ โรคไหม้ โดยพ่นตามการระบาดหรือคำแนะนำจากร้านจำหน่ายปัจจัยการผลิต ยังมีการใช้ระบบการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) ในสัดส่วนไม่มาก ควรส่งเสริมการสำรวจแปลงนา การใช้ชีวภัณฑ์ และการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องและปลอดภัย เพื่อลดต้นทุนและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในอำเภอปากท่า มีการปลูกข้าว ฤดูปลูกเริ่มต้นตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงกรกฎาคม ปลูกสูงสุดในเดือนมิถุนายน การเก็บเกี่ยวระหว่างเดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน โดยมีปฏิทินการเพาะปลูกข้าวในอำเภอปากท่า ดังนี้

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าว						△	←→			▽	←-----→	

สัญลักษณ์

ช่วงฤดูปลูก

△ ปลูกสูงสุด

ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๙ แสดงปฏิทินการเพาะปลูก

๑.๕ ต้นทุนการผลิต

อำเภอปากท่า มีต้นทุนการผลิตข้าว ดังนี้

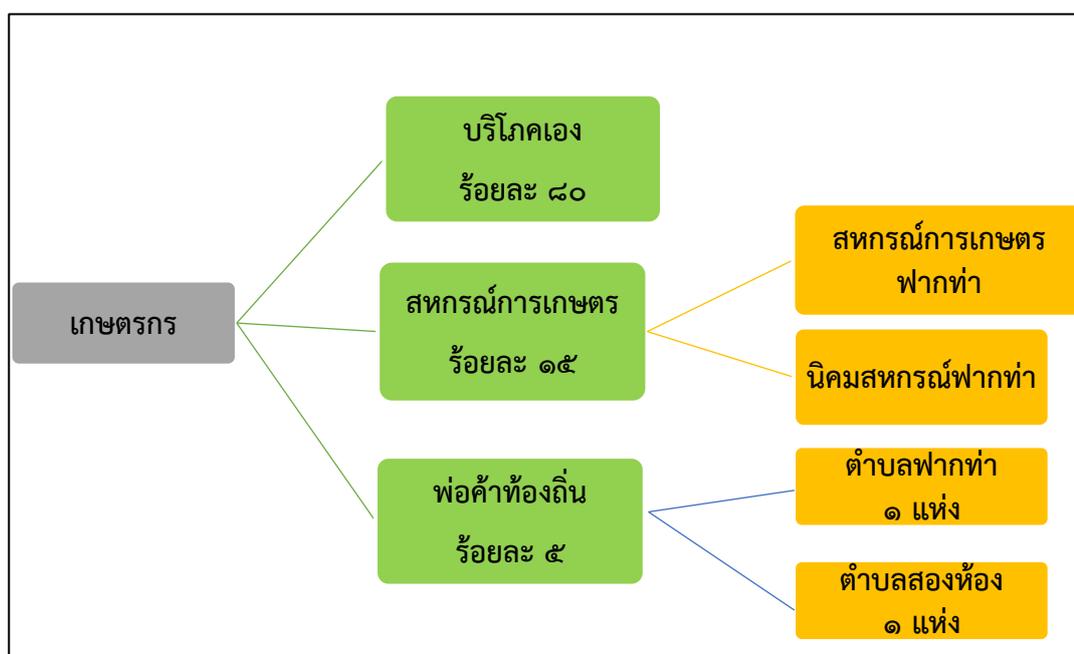
ตารางที่ ๓๒ แสดงต้นทุนการผลิตข้าวต่อไร่ ปี ๒๕๖๙ อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

รายการ	บาท
เตรียมดิน	๑,๓๐๐
เมล็ดพันธุ์	๕๔๐
ปุ๋ยเคมี	๖๐๐
สารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช	๒๐๐
ค่าจ้างหว่าน	๒๐๐
ค่าจ้างใส่ปุ๋ย	๒๐๐
ค่าจ้างเก็บเกี่ยว(รถเกี่ยวข้าว)	๙๐๐
รวม	๓,๙๔๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปากท่า, พ.ศ. ๒๕๖๙

๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

๑) วิธีการตลาดข้าว เกษตรกรจะขายผลผลิตโดยมีขั้นตอนและแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้ ปลูกเพื่อบริโภคเอง ร้อยละ ๘๐ จำหน่ายผลผลิตให้กับสหกรณ์การเกษตรปากท่า, นิคมสหกรณ์ปากท่า ร้อยละ ๑๕ และลานตากของพ่อค้าท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลสองห้อง ๑ แห่ง ตำบลปากท่า ๑ แห่ง ร้อยละ ๕

ภาพที่ ๑๐ แสดงวิธีการตลาดข้าว อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

(ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอปากท่า, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

มีแหล่งรับซื้อ รวม ๔ แห่ง

- อยู่ในหมู่ที่ ๙ ตำบลปากท่า จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๑ ตำบลปากท่า จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๖ ตำบลบ้านเสี้ยว จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๓ ตำบลสองห้อง จำนวน ๑ แห่ง

๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

๑) เกษตรกร

อำเภอปากท่า มีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ มีความรู้ ความชำนาญ องค์กรความรู้ในเทคโนโลยีการผลิตที่มีความโดดเด่น โดยมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ต้นแบบด้านการผลิตข้าว จำนวน ๕ ราย ดังนี้

ตารางที่ ๓๓ แสดงเกษตรกรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่

ที่	หมู่	ตำบล	ประเภท	องค์ความรู้โดดเด่น
๑	๑๑	ปากท่า	Smart Farmer	มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการกักเก็บน้ำและบริหารจัดการน้ำในแปลงนา
๒	๗	ปากท่า	Smart Farmer	การนำเทคโนโลยีการวิเคราะห์ดินมาใช้ในการกำหนดสูตรปุ๋ยที่เหมาะสม
๓	๗	สองคอน	Smart Farmer	การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM)
๔	๗	สองคอน	Smart Farmer	การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และการไถกลบตอซัง เพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน
๕	๔	สองห้อง	Smart Farmer	การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปากท่า, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๒) องค์กรเกษตรกร ดังนี้

ตารางที่ ๓๔ แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

องค์กรเกษตรกร	จำนวน (แห่ง)	ชื่อกลุ่ม
ศพก.	๑	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอปากท่า
แปลงใหญ่	๑	แปลงใหญ่ผู้ปลูกข้าว แปรรูปและจำหน่ายผลผลิตบ้านห้วยไข่เขียว

๒. การวิเคราะห์ Supply chain

ตารางที่ ๓๕ แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้า ข้าว อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

		ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
มิติพื้นที่	สถานการณ์ปัจจุบัน	- พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ สูงอาศัยน้ำฝนในการทำนา	- ไม่มีจุดรวบรวมผลผลิต ขนาดใหญ่ในระดับชุมชน - เส้นทางขนส่งผลผลิตมี ความสะดวก เอื้อต่อการ ลำเลียงผลผลิตไป จำหน่ายต่อได้อย่าง รวดเร็ว	- ไม่มีตลาดรับซื้อ ผลผลิตในพื้นที่
	ปัญหา Pain point	- ไม่มีศูนย์ข้าวชุมชนใน พื้นที่ - ขาดแคลนน้ำช่วงฝนทิ้ง ช่วง - ในบางปีเกิดอุทกภัยทำ ให้ผลผลิตเสียหาย	- ขาดเครื่องอบลด ความชื้น - ขาดลานตากที่ได้ มาตรฐานในชุมชน	- อำนาจต่อรองต่ำ เพราะอยู่ไกลแหล่ง รับซื้อหลัก - ยังพึ่งพาพ่อค้าคน กลางในการกระจาย สินค้า
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	- สนับสนุนศูนย์ข้าวชุมชน ผลิตเมล็ดพันธุ์ดี - ใช้ Agri-Map / GIS : วางแผนพื้นที่ปลูกที่ เหมาะสมระดับแปลง	- จัดตั้งจุดรวบรวม ผลผลิตระดับตำบล - สนับสนุนเครื่องวัด ความชื้น/เครื่องอบ ชุมชน - จัดหาลานตากที่ได้ มาตรฐานในชุมชน	- ทำตลาดออนไลน์ - เชื่อมโยงตลาด ชุมชน/OTOP
มิติคน	สถานการณ์ปัจจุบัน	- เกษตรกรส่วนใหญ่เป็น ผู้สูงอายุ - ขาดแรงงานรุ่นใหม่ - ความรู้เทคโนโลยียัง จำกัด	- เกษตรกรขาย ข้าวเปลือกให้พ่อค้าคน กลาง - เกษตรกรเน้นการผลิต เพื่อบริโภค ไม่มีการแปร รูป	- ขายผ่านพ่อค้าคน กลางเป็นหลัก
	ปัญหา Pain point	- ขาดทักษะการผลิตเมล็ด พันธุ์มาตรฐาน - ขาดการวางแผนการผลิต ร่วมกัน	- ไม่มีผู้เชี่ยวชาญด้าน การตลาด - ถูกพ่อค้าคนกลางกด ราคา - การบริหารจัดการกลุ่ม ยังไม่เข้มแข็ง	- ไม่มีแบรนด์เป็น ของตนเอง ทำให้ไม่ มีจุดเด่นสินค้าให้ ผู้บริโภครับรู้ - ขาดช่องทางการ ขายผ่านออนไลน์
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	- ฝึกอบรมผลิตเมล็ดพันธุ์ ข้าวพันธุ์ดี - สร้างเกษตรกรต้นแบบ	- อบรมบริหารจัดการ กลุ่มด้านการตลาดและ บัญชีครัวเรือน	- อบรมการตลาด ออนไลน์

		ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
		- ถ่ายทอดความรู้ผ่าน แปลงเรียนรู้	- ใช้ระบบบัญชีดิจิทัล - ส่งเสริมการรวมกลุ่ม เกษตรกรเพื่อเพิ่มอำนาจ การต่อรองราคาสินค้า	- อบรมการ พัฒนาการสร้าง มูลค่าของสินค้า - ใช้ Facebook Page / Marketplace ใน การเชื่อมโยงตลาด
มิติสินค้า	สถานการณ์ปัจจุบัน	- ใช้เมล็ดพันธุ์เก็บเองหรือ ซื้อจากแหล่งที่ไม่แน่นอน - ผลิตข้าวขาวเป็นหลัก - ส่วนใหญ่ปลูกข้าวสาย พันธุ์ กข๑๐, กข๖, ข้าว หอมมะลิ ๑๐๕	- ยังไม่มีเกษตรกร รวมกลุ่มเพื่อจำหน่าย เมล็ดพันธุ์ - ข้าวมีความชื้นสูง ในช่วงเก็บเกี่ยว - ใช้เครื่องเกี่ยวนวดรวม ทำให้มีข้าวอินตติมาใน เครื่อง	- จำหน่ายในรูปแบบ ข้าวเปลือกเป็นหลัก - ยังไม่มีแบรนด์ สินค้า
	ปัญหา Pain point	- ผลผลิตต่อไร่ไม่สม่ำเสมอ - เมล็ดพันธุ์ปน คุณภาพไม่ คงที่ - ความชื้นสูง - ขาดมาตรฐาน GAP / Organic - หาซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวยาก หรือมาไม่ทันเวลา	- ขาดเครื่องอบลด ความชื้น - การปนเปื้อนจาก เครื่องจักร (เครื่องสี/ เครื่องเกี่ยว) ที่ทำความ สะอาดไม่	- ขาดการแปรรูป สินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่า - ขาดการสร้าง เรื่องราว (Storytelling) เพื่อเพิ่มจุดขาย ให้กับสินค้า - สินค้าไม่มี ใบรับรอง (GAP/Organic)
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	- ส่งเสริม GAP / Organic - ใช้เครื่องวัดความชื้น - ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์ เมล็ดพันธุ์ดีในชุมชนเพื่อ ยกระดับการผลิตข้าว	- สนับสนุนเครื่องอบลด ความชื้นชุมชน - จัดหาเครื่องเกี่ยวขนาด เล็กเฉพาะสำหรับเมล็ด พันธุ์เท่านั้น - อบรมเสริมองค์ความรู้ และทักษะให้แก่ เกษตรกร	- อบรมพัฒนาการ แปรรูปผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า - ทำตลาดออนไลน์ + OTOP - Blockchain Traceability: ระบบ QR Code สแกนดูที่มาตั้งแต่ คนปลูกถึงแปลงนา (สร้างความเชื่อมั่น)

บทที่ ๓

บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ

ตารางที่ ๓๖ แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)

หัวข้อ	รายละเอียด
๑. ชื่อโครงการสำคัญ	โครงการสนับสนุนศูนย์ข้าวชุมชนเพื่อการผลิตและกระจายพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีอำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์
๒. ชื่อแผนงาน	ยุทธศาสตร์การเกษตรสร้างมูลค่า
๓. แนวทางการพัฒนา	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาศูนย์ข้าวชุมชนให้เป็นแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีระดับตำบล - ยกระดับมาตรฐานการผลิตตาม GAP - สนับสนุนเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว - สร้างระบบกระจายพันธุ์ข้าวในระดับชุมชน
๔. หลักการและเหตุผล	<p>อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นพื้นที่ปลูกข้าวสำคัญของจังหวัด แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังใช้เมล็ดพันธุ์ที่เก็บเองหรือซื้อจากภายนอก ซึ่งมีปัญหาการปนเปื้อน ความงอกต่ำ และคุณภาพไม่สม่ำเสมอ ส่งผลให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ ต้นทุนสูง และรายได้ไม่มั่นคง</p> <p>การพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชนให้สามารถผลิตและกระจายพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีภายในพื้นที่ จะช่วยแก้ปัญหาต้นน้ำของห่วงโซ่อุปทาน ลดต้นทุนการซื้อเมล็ดพันธุ์จากภายนอก และเป็นการสร้างความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืน เพิ่มผลผลิตต่อไร่ ลดต้นทุนการผลิต โดยการนำเทคโนโลยีและระบบการจัดการสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าวปากท่า</p>
๕. วัตถุประสงค์ของโครงการ	<ol style="list-style-type: none"> ๑. เพื่อพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชนให้สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีได้ตามมาตรฐาน ๒. เพื่อเพิ่มผลผลิตและคุณภาพข้าวของเกษตรกรในพื้นที่ ๓. เพื่อลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มรายได้เกษตรกร ๔. เพื่อสร้างระบบกระจายพันธุ์ข้าวคุณภาพในระดับชุมชน
๖. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	<ol style="list-style-type: none"> ๑. ศูนย์ข้าวชุมชนได้รับการพัฒนาน้อย ๑ แห่ง ๒. ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีไม่น้อยกว่า ๒๐ ตัน/ปี ๓. เกษตรกรเข้าร่วมโครงการไม่น้อยกว่า ๓๐ ราย ๔. ผลผลิตเฉลี่ยเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐ ๕. ต้นทุนการผลิตลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕
๗. พื้นที่เป้าหมาย	พื้นที่ปลูกข้าวในอำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์
๘. กิจกรรมหลัก	<ol style="list-style-type: none"> ๑. ประชุมชี้แจงและคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ ๒. จัดอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีตามมาตรฐาน

	<p>๓. สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ เช่น เครื่องวัดความชื้น เครื่องคัดเมล็ดพันธุ์ รถเกี่ยวขนาดเล็ก</p> <p>๔. จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ต้นแบบ</p> <p>๕. ติดตาม ประเมินผล และรับรองคุณภาพเมล็ดพันธุ์</p> <p>๖. จัดระบบกระจายพันธุ์ข้าวให้สมาชิกในพื้นที่</p>
๙. หน่วยงานดำเนินการ	<p>๑. สำนักงานเกษตรอำเภอปากท่า</p> <p>๒. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>๓. สำนักงานเกษตรจังหวัดอุตรดิตถ์</p>
๑๐. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	<p>ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๗๐</p> <p>(ตุลาคม ๒๕๖๙ – กันยายน ๒๕๗๐)</p>
๑๑. งบประมาณ	<p>งบประมาณรวมทั้งสิ้น ๓๐๐,๐๐๐ บาท</p> <p>รายละเอียดโดยประมาณ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ค่าฝึกอบรมและวิทยากร ๖๐,๐๐๐ บาท - ค่าวัสดุอุปกรณ์ผลิตเมล็ดพันธุ์ ๑๘๐,๐๐๐ บาท - ค่าติดตามและประเมินผล ๔๐,๐๐๐ บาท - ค่าบริหารจัดการ ๒๐,๐๐๐ บาท
๑๒. ผลผลิต (Output)	<p>๑. อำเภอปากท่ามีศูนย์ข้าวชุมชนที่สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี ๑ แห่ง</p> <p>๒. อำเภอปากท่ามีเกษตรกรต้นแบบด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ ๓๐ คน</p> <p>๓. อำเภอปากท่ามีเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพสำหรับกระจายในพื้นที่ ๑ แห่ง</p>
๑๓. ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ (Outcome)	<p>๑. มีแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีภายในอำเภอ</p> <p>๒. เกษตรกรมีผลผลิตเพิ่มขึ้นและคุณภาพดีขึ้น ๒๐ - ๓๐ %</p> <p>๓. ลดการนำเข้าเมล็ดพันธุ์จากภายนอกอย่างน้อย ๗๐ - ๘๐%</p> <p>๔. สร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มเกษตรกรและศูนย์ข้าวชุมชน</p> <p>๕. ยกระดับขีดความสามารถการแข่งขันของข้าวในพื้นที่</p>

หมายเหตุ : ถ้ามีมากกว่า ๑ โครงการ สามารถเพิ่มตารางได้

๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

ตารางที่ ๓๗ แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

โครงการ (Project)	ปัจจัยขาเข้า (Input)	กิจกรรม/กระบวนการ (Activities)	ผลการดำเนินงานกิจกรรม			แหล่ง งบประมาณ	ปีที่ ดำเนินการ
			ผลผลิต (Output) (เห็นผลทันทีหรือภายใน ๑ ปี)	ผลลัพธ์ (Outcome) (เห็นผลภายใน ๒ ปี)	ผลกระทบ (Impact) (เห็นผลภายใน ๓ - ๕ ปี)		
โครงการสนับสนุน ศูนย์ข้าวชุมชนเพื่อ การผลิตและ กระจายพันธุ์ข้าว พันธุ์ดี อำเภอปาก ท่า จังหวัดอุตรดิตถ์	๑. งบประมาณ สนับสนุนจาก ภาครัฐ ๒.บุคลากร สำนักงานเกษตร อำเภอปากท่า ๓. เกษตรกร สมาชิกศูนย์ข้าว ชุมชน ๔. วัสดุอุปกรณ์ ผลิตเมล็ดพันธุ์ (เมล็ดพันธุ์ตั้งต้น เครื่องวัดความชื้น ฯลฯ)	๑. ประชุมชี้แจงและ คัดเลือกเกษตรกรเข้า ร่วมโครงการ ๒. อบรมการผลิตเมล็ด พันธุ์ข้าวพันธุ์ดีตาม มาตรฐาน ๓. จัดทำแปลงผลิต เมล็ดพันธุ์ข้าว ๔. ติดตามและให้ คำแนะนำการผลิต	๑. ศูนย์ข้าวชุมชน ได้รับการพัฒนา ๑ แห่ง ๒. เกษตรกรผ่านการ อบรมการผลิตเมล็ด พันธุ์ข้าวพันธุ์ดีไม่ น้อยกว่า ๓๐ ราย ๓. ได้เมล็ดพันธุ์ข้าว พันธุ์ดีพร้อมกระจาย ในพื้นที่	๑. เกษตรกรสามารถ ผลิตและใช้เมล็ดพันธุ์ ข้าวคุณภาพในพื้นที่ ๒. ผลผลิตข้าวมี คุณภาพดีและ สม่ำเสมอมากขึ้น	๑. ลดต้นทุนการ ผลิตของเกษตรกร ๒. เพิ่มรายได้และ ความมั่นคงด้าน อาชีพ ๓. เสริมสร้างความ เข้มแข็งให้ศูนย์ข้าว ชุมชนในระยะยาว	๑. งบประมาณ ภาครัฐ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๗๐ ๒. งบประมาณ พัฒนาจังหวัด ๓. งบประมาณ โครงการจาก กรมส่งเสริม การเกษตร	๒๕๗๐

บรรณานุกรม

- กรมชลประทาน. (๒๕๖๙). ระบบฐานข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์: โครงการชลประทานอุตรดิตถ์
- กรมพัฒนาที่ดิน. (๒๕๖๙). ข้อมูลกลุ่มชุดดินและสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาที่ดิน.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (๒๕๖๙). ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกร. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- กรมอุตุนิยมวิทยา. (๒๕๖๙). ข้อมูลปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ จังหวัดอุตรดิตถ์. กรุงเทพฯ: กรมอุตุนิยมวิทยา.
- ที่ว่ากรมอำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์. (๒๕๖๙). ข้อมูลเขตการปกครองและข้อมูลพื้นฐานอำเภอปากท่า. อุตรดิตถ์: ที่ว่าการอำเภอปากท่า.
- สำนักทะเบียนอำเภอปากท่า. (๒๕๖๙). ข้อมูลจำนวนครัวเรือนและประชากร อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์. อุตรดิตถ์: สำนักทะเบียนอำเภอปากท่า.
- สำนักงานเกษตรอำเภอปากท่า. (๒๕๖๙). ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์. อุตรดิตถ์: สำนักงานเกษตรอำเภอปากท่า.
- สำนักงานปศุสัตว์อำเภอปากท่า. (๒๕๖๙). ข้อมูลด้านปศุสัตว์ อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์. อุตรดิตถ์: สำนักงานปศุสัตว์อำเภอปากท่า.
- สำนักงานประมงจังหวัดอุตรดิตถ์. (๒๕๖๙). ข้อมูลด้านประมง อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์. อุตรดิตถ์: สำนักงานประมงจังหวัดอุตรดิตถ์.
- สำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุตรดิตถ์. (๒๕๖๙). ข้อมูลกลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์ อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์. อุตรดิตถ์: สำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุตรดิตถ์.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปากท่า. (๒๕๖๙). ข้อมูลผลิตภัณฑ์ OTOP อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์. อุตรดิตถ์: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปากท่า.
- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC). การใช้ประโยชน์ที่ดินของอำเภอปากท่า [ออนไลน์]. ๒๕๖๘. แหล่งที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th> [๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘]
- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC). ทรัพยากรดินของอำเภอปากท่า [ออนไลน์]. ๒๕๖๘. แหล่งที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th> [๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘]
- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC). ทรัพยากรน้ำของอำเภอปากท่า [ออนไลน์]. ๒๕๖๘. แหล่งที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th> [๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘]
- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC). พื้นที่ป่าไม้อำเภอปากท่า [ออนไลน์]. ๒๕๖๘. แหล่งที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th> [๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘]
- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC). พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม (ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) [ออนไลน์]. ๒๕๖๘. แหล่งที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th> [๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘]